

Русча – татарча сүзлек

Русско – татарский словарь

Издание второе, переработанное и дополненное
«Таткнигоиздат», Казань, 2001 г.

А

а союз. ә; *я пойду в театр, а он в кино* мин театрға, ә ул кинога барыр; *а не ... түгел, ә ...; это журнал, а не газета* бу газет, журнал түгел; *я пойду, а не ты* син түгел, ә мин барырмын; *а потом?* ә соңыннан?; *а затем* ә аннан соң; *а не то* югыйсә

абажур абажур, лампа калпагы

абзац 1) (*часть текста*) абзац; 2) (*отступ в тексте*) яңа юл, кызыл юл, абзац

абитуриент абитуриент

абонемент абонемент, әбүнә; ~ *в библиотеке* китапханә абонементы; ~*на лекции, концерты и т.п.* лекцияләргә, концертларга һ.б. абонемент

абонент 1) (*владелец телефона*) абонент; 2) (*держатель абонемента*) абонент

абрикос өрек агачы; өрек (*эжимеш*)

абсолютн//ый абсолют; чикләнмәгән; ~*ое большинство* абсолют күпчелек; ~*ое право* чикләнмәгән хокук; ~*ый слух* (музыканы) абсолют ишетү сәләте; ~*ый чемпион мира* абсолют дөнья чемпионы

абстрактн//ый абстракт, абстракцияле, абстракциягә нигезләнгән; ~*ое искусство* абстракт сәнгать

авангард авангард, алдынгы; *быть в ~е чего-л.* нәрсәнең булса да авангардында булырга, алгы сафта булырга

аванс аванс; ~**ом нареч.** аванс итеп; *получить что-л.* ~*ом* нәрсәне булса да аванс итеп алырга

авантаж 1) *файда*; керем; 2) *файдалы, уңайлы хәл*

авари//я авария, һәлакәт, бәрелешү; *произошла ~я* юл һәлакәте килеп чыкты; *попасть в ~ю* һәлакәткә очрарга

август август

авиа//база авиабаза; ~**компания** авиакомпания; ~**линия** авиалиния, һава юлы; ~**моделист** авиамодельче; ~**модель ж.** авиамодель

авиационный һава ...ы, е, авиацион, авиация ...ы, е; ~ *завод* авиация заводы; ~ *спорт* һава спорты

австрали//ец австралияле, Австралия кешесе; ~ **йка** австралияле хатын (кыз); ~**йский** Австралия ...ы, е

автобиография тәржемәи хәл, автобиография

автобус автобус, *ехать ~ом* (или *на ~е*) автобус белән (яки автобуста) барырга; ~**ный** автобус ...ы, е; ~*ная остановка* автобус тукталышы; ~*ная станция* автобус станциясе

авто//вокзал автовокзал; ~**гонки мн.** автоузышлар

автограф автограф, култамга; *попросить (дать) ~автограф* сорарга (бирергә)

автозавод автозавод, автомобиль заводы

автозаправочн//ый автомобильгә ягулык салу ...ы, е; ~*ая станция* автомобильгә ягулык салу станциясе

авто//любитель м. автоһәвәскәр; ~**магистраль ж.** автомагистраль; олы юл

автомобилист автомобильче

автомобиль м. автомобиль; *легковой* ~ жинел автомобиль; *грузовой* ~ йөк машинасы; *спортивный* ~ спорт автомобиле; ~**ный** автомобиль ...ы, е; ~*ная поездка* автомобильдәге сәяхәт; ~*ное движение* автомобиль хәрәкәте; ~**ный спорт** автомобиль спорты

автоном//ия автономия, мохтәрият; ~**ный** автономияле; ~*ная республика* автономияле республика

автообслуживание *то же, что* **автосервис** автомобильгә хезмәт күрсәтү, автосервис
автопортрет автопортрет
автоприцеп автоприцеп, автотагылма
автор автор
авторалли *ср. нескл.* авторалли
авторемонтн//ый авторемонт ...ы, е; *~ая мастерская* авторемонт мастерское
авторитет авторитет, абруй; *он пользуется большим ~ом* ул зур абруйлы; **~ный** авторитетлы, абруйлы; танылган
агент (*уполномоченный, представитель агентства*) вәкил, агент; **~ство** (*транспортное, телеграфное, печати*) агентлык
агит//атор агитатор; **~ация** агитация, өндәү, үгетләү; **~ировать** *несов.* агитацияләргә, өндәргә, үгетләргә, чакырырга; **~пункт** (*напр., в избирательном округе*) агитпункт
агрегат агрегат
агресс//ивный агрессив, басып алу ...ы, е; дошманлык ...ы, е; *~ивная политика* дошманлык сөясәте; **~ия** агрессия, басып алу; **~ор** агрессор, агрессияче, басып алучы
агроном агроном; **~ический** агрономия ...ы, е, агрономик
агропром агропром, авыл хужалыгы промышленности; **~ышленный** агропромышленность ...ы, е; *~ышленный комплекс* агропромышленность комплексы, авыл хужалыгы промышленности комплексы; *~ышленный комитет* агропромышленность комитеты, авыл хужалыгы промышленности комитеты
агротехн//ика агротехника; **~ический** агротехника ...ы, е, агротехник
адвокат адвокат; яклаучы
администр//ативный администрация ...ы, е; административ; *~ативный центр* административ үзәк; **~атор** 1) (*в учреждении*) администратор; *~атор в театре* театр администраторы; 2) (*устроитель*) администратор; *~атор выставки* күргәзмә администраторы; **~ация** администрация, идарә, идарәчелек; *~ация выставки* күргәзмә администрациясе; *обратиться в ~ацию* администрациягә мөрәжәгать итәргә
адрес 1) адрес; *почтовый ~* почта адресы; *доставить письмо по ~у* хатны адресы буенча илтәп тапшырырга; 2) (*приветственный*) адрес, котлаунамә, котлау язуы; *вручить ~ юбиляру* юбилярга адрес тапшырырга; **~ат** адресат; **~ный** адрес[лар] ...ы, е; *~ный стол* адреслар өстәле; **~овать** *сов. и несов.* адресларга, адресы буенча жибәрәргә; юнәлтәргә
азарт азарт, мавыгып китү, һәвәсләнү; **~ный** мавыгып китүчән, һәвәсләнүчән; *~ные игры* комарлы уеннар; отышлы уеннар
азбука әлифба
азербайджан//ец азәрбайжан, азәрбайжан кешесе; **~ка** азәрбайжан хатыны (кызы); **~ский** азәрбайжан ...ы, е
азиатский Азия ...ы, е, азия ...ы, е
аист ләкләк
айсберг айсберг
академ//ик академик; **~ический** академик, академия ...ы, е; **~ия** академия; *~ия наук* фәннәр академиясе
акваланг акваланг; **~ист** аквалангчы; **~истка** аквалангчы хатын (кыз)
акварель *ж. (краски, рисунок)* акварель; **~ный** акварель ...; *~ные краски* акварель буяулар
аккомпан//емент аккомпанемент, кушылып уйнау; *под ~емент рояля (гитары)* рояльгә (гитарага) кушылып; **~иатор** аккомпаниатор, кушылып уйнаучы; **~ировать** *несов.* кушылып уйнарга
аккорд аккорд
аккордеон аккордеон
аккредитив аккредитив

аккумулятор аккумулятор
аккуратный 1) (*опрятный*) пөхтә, жыйнак; 2) (*точный*) төгәл
акробат акробат; ~**ка** акробат хатын (кыз); ~**ика** акробатика
акт 1) (*действие*) гамәл, эш, хәрәкәт; ~ *доброй воли* изге теләктән чыгып эшләнгән гамәл; 2) (*документ, протокол*) акт; 3) (*в пьесе*) пәрдә
актёр актёр
актив актив; ~**ный** актив, эшлекле
актовый акт[лар] ...ы, е; ~ *зал* актлар залы
актриса актриса
актуальный актуаль, көнүзәк ...
акула акула, күпек балыгы
акустика акустика; яңгыраш; *в зале хорошая*~ залда яхшы акустика
акцент 1) басым ясау, аеруча игътибар бирү; *сделать ~ на чём-л.* нәрсәгә булса да басым ясарга; 2) (*произношение*) акцент; *говорить с (иностранном)* ~ом (чит тел) акцент(ы) белән сөйләргә
акциз акциз, кыек салым (*товар һәм хезмәт күрсәтү бәясенә салына*); *местный* ~ жирле кыек салым; ~**ный** кыек салым ...ы, е; ~**ный доход** кыек салым кереме
акционер акционер; ~**ный** акционер[лар] ...ы, е; ~**ное общество** акционерлар жәмгыяте
акция I фин. акция
акция II полит. акция, чыгыш, хәрәкәт
албан//ец албан, албан кешесе; ~**ка** албан хатыны (кызы); ~**ский** албан ...ы, е
алкоголь м. алкоголь, исерткеч; ~**ный** алкогольле, исерткеч; ~**ные напитки** исерткеч эчемлекләр
аллег//орический аллегорик, аллегория ...ы, е; ~**ория** аллегория
аллергия аллергия
алфавит әлифба; *по ~у* әлифба тәртибдә; ~**ный** әлифба ...ы, е; ~**ный порядок** әлифба тәртибе
алый ал, ачык кызыл
альбом (*для открыток, фотографий; печатное издание*) альбом; ~ *репродукций* репродукциялар альбомы
альпини//зм альпинизм, тау туризмы; ~**ст** альпинист, тау туристы; ~**стка** альпинист хатын (кыз)
альт (*голос и муз. инструмент*) альт
альтернатива альтернатива
алюминий алюминий
амбулатория амбулатория
американ//ец америкалы, Америка кешесе; ~**ка** америкалы хатын (кыз); ~**ский** Америка ...ы, е; америкалы
анализ анализ, тикшерү; *сделать ~* анализ ясарга; ~ *крови* кан анализы; ~**ировать** *сов. и несов.* тикшерергә, анализларга
аналог//ичный охшаш, тәңгәл, бердәй; ~**ия** охшашлык, тәңгәллек, бердәйлек; *по ~ии* охшашлыгы буенча
ангар ангар
ангина тамак бакасы, ангина
англи//йский инглиз ...ы, е; Англия ...ы, е; ~**йский язык** инглиз теле; ~**чанин** инглиз; ~**чанка** инглиз хатыны (кызы)
анкета анкета
аннулировать *сов. и несов.* гамәлдән чыгарырга
ансамбль м. ансамбль

антарктический антарктик, Антарктика ...ы, е
антенна антенна
антибиотик антибиотик
антивоенный сугышка каршы
антикварн//ый антиквар, борынгы, борынгы һәм кыйммәтле; *~ый магазин* борынгы
эйберләр кибете; *~ая вещь* борынгы һәм кыйммәтле эйбер
анти//милитаристский антимилиитаристик, милитаризмга каршы; **~фашист** антифашист;
~фашистка антифашист хатын (кыз); **~фашистский** антифашистик, фашизмга каршы
антициклон антициклон
античный антик
антракт тәнәфес, антракт
апельсин әфлисун
аплоди//ровать *несов.* алкышларга; **~сменты** *мн.* алкышлар
аппарат 1) (*прибор, приспособление*) аппарат; 2) (*органы управления*) аппарат;
государственный~ дөүләт аппараты; **~ура** аппаратлар
аппендицит аппендицит, суқыр эчөк ялкынсынуы
аппетит аппетит, ашыйсы килү; *у меня нет ~а* аппетитым юк; *приятного ~а!* аш(лар)ыгыз
тәмле булсын!; *есть с ~ом* тәмләп ашарга; **~ный** аппетитлы; тәмле, теленне йотарлык
апрель *м.* апрель; **~ский** апрель ...ы, е
апте//ка даруханә, аптека; **~чка** аптечка, дарулы тартма; *дорожная ~чка* юл аптечкасы
араб гарәп, гарәп кешесе; **~ка** гарәп хатыны (кызы); **~ский** гарәп ...ы, е; *~ский язык* гарәп
теле
арбитр арбитр; хаким; **~аж** арбитраж; *торговый ~аж* сәүдә арбитражы
арбуз карбыз
аргумент аргумент, нигез, дәлил; **~ировать** *сов. и несов.* аргументларга, дәлилләргә
арен//а арена, мәйдан; *на ~е цирка* цирк аренасында; *на международной ~е* халыкара
мәйданда
аренд//а аренда, ижарә; **~атор** ижарәче; арендачы; **~овать** *сов. и несов.* арендаларга, ижарәгә
алырга
арест кулга алу; **~овать** *сов.*, **~овывать** *несов.* кулга алырга
ария ария
арка арка; *~ моста* күпер аркасы
арктический арктик, Арктика ...ы, е
армия армия, гаскәр
армян//ин әрмән, әрмән кешесе; **~ка** әрмән хатыны (кызы); **~ский** әрмән ...ы, е; *~ский язык*
әрмән теле
аромат хуш ис; **~ный** хуш исле
арсенал арсенал
артерия 1) *анат.* артерия; 2) *перен.* артерия, төп юл; *водная ~* төп су юллары
артиллери//йский артиллерия ...ы, е; *~йское орудие* артиллерия тубы; *~йский салют*
артиллерия салюты; **~ст** артиллерияче, тупчы; **~я** артиллерия; *тяжёлая ~я* авыр артиллерия
артист артист; **~ка** артистка
арф//а арфа; **~истка** арфачы хатын (кыз)
археолог археолог, археология белгече; **~ия** археология
архив архив; *государственный* ~ дөүләт архивы; *частный* ~ шәхси архив
архипелаг архипелаг
архитект//ор архитектор; **~ура** архитектура
аспирантур//а аспирантура; *учиться в ~е* аспирантурада укырга
ассамблея: *Генеральная Ассамблея ООН* БМО Генераль Ассамблеясе

ассигнова//ния [бүленгән] акча; акча билгеләү, акча бүлү; **~ТЬ** *сов. и несов.* акча билгеләргә, акча бүләргә

ассистент ассистент; **~ка** ассистент хатын (кыз); **~ врача** табиб ассистенты

ассортимент ассортимент, төрлелек

ассоциаци//я 1) (*объединение, союз*) ассоциация, бергәлек; 2) *психол.* ассоциация; *по ~и* ассоциация буенча

астра кашкарый

астронавт астронавт; **~ика** астронавтика

астроном астроном, астрономия белгече; **~ический** астрономик, астрономия ...ы, е; **~ия** астрономия

асфальт асфальт; **~ированный** асфальтланган; **~ировать** *сов. и несов.* асфальтларга

атак//а атака; һөжүм; **~овать** *сов. и несов.* атака ясарга, һөжүм итәргә

атеизм атеизм, динсезлек

ателье *ср. нескл.* ателье

атлас атлас; **~ автомобильных дорог** автомобиль юллары атласы

атлет атлет; **~ика** атлетика; *лёгкая ~ика* жинел атлетика; *тяжёлая ~ика* авыр атлетика

атмосфер//а 1) атмосфера, һава; 2) *перен. (чего-л.)* атмосфера, чолганьш; **~ный:** *~ное* *давление* һава басымы; *~ные осадки* явым-төшем[нәр]

атом атом; **~ный** атом ...ы, е; *~ная электростанция* атом электростанциясе; **~ный ледокол** атом бозваткычы; **~оход** атомоход

атташе *м. нескл.* атташе, тәмсилче; *военный ~* хәрби атташе; *торговый ~* сәүдә атташесы

аттестат аттестат; **~ о среднем образовании** урта белем турындагы аттестат; **~ зрелости** өлгергәнлек аттестаты

аттракцион аттракцион

аудиенци//я аудиенция, рәсми кабул итү; *дать ~ю кому-л.* кемгә булса да аудиенция бирергә

аудитория 1) (*помещение*) аудитория; 2) (*собир. слушатели, зрители*) аудитория, тыңлаучылар; тамашачылар

аукцион аукцион; *пушной ~* мех аукционы; *конный ~* атлар аукционы

афиша афиша, игълан; *театральная ~* театр игъланы

африкан//ец африкалы, Африка кешесе; **~ка** африкалы хатын (кыз); **~ский** Африка ...ы, е

ах! *межд.* ah!

аэробус аэробус

аэро//вокзал аэровокзал; **~дром** аэродром

аэрозоль *м.* аэрозоль

аэро//клуб аэроклуб; **~порт** аэропорт

аэросани *мн.* аэрочана

аэро//стат һава шары; **~фотосъёмка** аэрофототөшерү